

STRANI LEKARI I MEDICINSKO OSOBLJE U NARODNOOSLOBODILAČKOJ VOJSCI JUGOSLAVIJE 1941-1945.

Pored sanitetskog osoblja jugoslovenskih građana, pripadnika NOVJ, u zbrinjavanju ranjenika i bolesnika u oružanim snagama NOP-a uzeli su učešće i lekari i medicinsko osoblje, pripadnici drugih država. Njihov dolazak u jedinice NOV i POJ bio je različit a zavisio je od raznih uslova i okolnosti.

Jednu grupu čini sanitetsko osoblje koje je došlo iz savezničkih armija i švajcarske humanitarne organizacije (pojedinci, ekipe, grupe) kao pomoć sanitetskoj službi NOVJ.

Druga grupa stranih lekara došla je u jedinice NOV i POJ iz neprijateljevih vojski, bilo da su dobrovoljno stupili ili su bili zarobljeni, pa, zatim, dobrovoljno prišli u jedinice NOVJ. Najviše ih je pristupilo prilikom kapitulacije Italije i pri oslobađanju pojedinih mesta, odnosno većih neprijateljevih garnizona.

Treću grupu čine sanitetsko osoblje koje je oslobođeno ili je pobešlo iz neprijateljevih zarobljeničkih logora i jedinica.

Četvrto su lekari zarobljenici iz nemačke vojske.

Smatra se da je oko 40.000 stranih državljana, sticajem raznih okolnosti, stupilo i borilo se u sastavu NOV i POJ,¹ među kojima je bilo i lekara i drugog medicinskog osoblja. Dosadašnjim istraživanjem došlo se do podataka da je u NOV i POJ ukupno učestvovalo 218 stranih državljana sanitetskih radnika, i to 171 lekar i 47 višeg i srednjeg medicinskog kadra. Od toga je 8 poginulo ili umrlo u NOVJ. Od ukupnog broja sanitetskog osoblja stranih državljana, bilo je iz Britanske armije 12,* iz armije SAD 7,* iz Crvene armije 68, iz Švajcarske 10, a oslobođena ili pobešla iz neprijateljevog logora i jedinica 32, Italijana 79 i zarobljenika iz nemačke vojske 10.**

Lekari i drugo sanitetsko osoblje iz savezničkih armija i međunarodne humanitarne organizacije stigli su na jugoslovensko ratište dobrovoljno, pa, kao takvi, predstavljaju ubedljivo svedočanstvo o visokim moralnim vrednos-

¹ Nikola Anić i dr.: Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1983, str. 469.

U ovaj broj nije uračunato sanitetsko osoblje koje je radilo u bolnicama u Italiji i na Malti, gde su lečeni ranjenici i bolesnici pripadnici NOVJ.

Potrebno je istaći da radi nepotpunih podataka u istorijskim izvorima nije moguće sigurno utvrditi da su navedeni podaci i konačni. Radi istih razloga nije bilo moguće da u priloženom spisku sanitetskog osoblja budu potpuniji podaci nego su samo u onom opsegu do kojeg se moglo doći. Zato su i neka imena i prezimena u spisku napisana fonetski. Ne isključuje se mogućnost da je tako došlo i do eventualnih netačnosti koje se, objektivno, za sada, nisu mogle izbeći. Kroz dalja istraživanja biće moguće da ovi podaci budu korigovani i dopunjeni.

tima NOB-a u Jugoslaviji. To tim više što je njihovom dolasku prethodilo dugotrajno nerazumevanje i neraspoloženje od saveznika prema narodnooslobodilačkom pokretu u Jugoslaviji.

Sanitetsko osoblje, strani državljani u NOVJ, bili su različitih specijalnosti i stepena stručnosti, pa su tako i bili raspoređeni na razne dužnosti kao hirurzi, internisti, infektolozi ili kao stručnjaci za higijensko-epidemiološke mere u borbi protiv pegavca. Svi su oni pružali veliku pomoć sanitetskoj službi NOVJ. Radeći na časnim zadacima sanitetske službe NOV i POJ, svojim duboko humanim i etičkim pristupom, nesebičnim zalaganjem uz visoke stručne kvaliteta, oni su spasili mnoge živote. Sanitetska služba i pripadnici NOVJ na tome im i u ovoj prilici, izražavaju svoju zahvalnost.

Za ove strane lekare rad na zbrinjavanju ranjenika i bolesnika NOVJ bilo je značajno životno i stručno iskustvo. Mnogi od njih su, na razne načine iskazivali svoja sećanja na taj rad. Tako je, između ostalih dr Merbek (B. Merbeck) napisao članke »Kao ratni hirurg u Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije«² i »Hirurški rad u uslovima partizanskog ratovanja«.³ Dr Rodžers (L. Rogers) objavio je knjigu »Guerilla Surgeon«.⁴ U članku »Organizacija medicinskog snabdevanja operativnih jedinica NOVJ«⁵ koji je napisao mr ph A. Pjatnicki njegova su zapažanja kao saradnika u sprovođenju te organizacije. Na međunarodnoj konferenciji o ratnoj medicini 1942-45, dr Dafo (C. Dafoe) učestvuje sa saopštenjem »Iskustva britanskog oficira sanitetske službe u Jugoslaviji 1944. godine«.⁶ Pored njegovih stručnih zapažanja, iznosi i druge svoje utiske. O držanju ranjenika rekao je: »Partizani su bili izvanredni pacijenti. Retko su se žalili na bolove. Bili su veseli u svojim nedaćama i pevali narodne pesme neke i na samrtnom času. Bili su veoma zahvalni za našu pomoć i trud koji smo ulagali i uskoro smo svi zadobili njihove simpatije. Neki od ranjenika nošeni su pod ranama i preko godinu dana. To je bio strahovito težak zadatak za jednu vojsku pešaka, čija je mobilnost i udarna moć time u velikoj meri bila umanjena. Najslabija tačka svake gerilske jedinice je sanitetsko zbrinjavanje. Nemci su to znali i obilato koristili«.

PRIPADNICI SAVEZNIČKE BRITANSKE ARMIIJE

BRITANSKA ARMIIJA je prva od savezničkih vojski uputila NOVJ pomoć u sanitetskom osoblju, što je usledilo posle uspostavljanja neposredne veze nakon dolaska britanske Vojne misije u Vrhovni štab NOV i POJ, krajem maja 1943. godine.

Sanitetski odsek VŠ je krajem jula 1943. godine uputio poseban referat britanskoj Vojnoj misiji u kome je izneto stanje i problemi sanitetske službe, materijalne potrebe, uz molbu za slanje pomoći. Tražena je pomoć i u sanitetskom osoblju, pored ostalog, i 10-15 mladih hirurga.

² Vojnosanitetski pregled, 5:4, 171-179, 1948.

³ Vojnosanitetski pregled, 16:10, 808-817, 1959.

⁴ Lindsay Rogers: Guerilla Surgeon (A New Zealand Surgeon's Wartime Experiences with the Yugoslav Partizans), London, 1957.

⁵ Vojnosanitetski pregi., 2:1-2, 71-73, 1945.

⁶ U ediciji »War Medical Conferences« British Army 1940-45. STAPLES PRESS LIMITED, Cavendish Place, London, W 1.

- Prvi lekar hirurg, kao član britanske Vojne misije, došao je 12. avgusta 1943. godine. Krajem decembra 1943. i u prvoj polovini 1944. došlo je u NOVJ još nekoliko lekara pojedinačno ili sa osobljem kao ekipe, i to:
- MACKENZIE dr Jan, hirurg, major, član britanske Vojne misije. Spustio se padobranom avgusta 1943. na Petrovo polje u centralnoj Bosni. Radio u bolnicama 5. korpusa NOVJ. Otišao aprila 1944.
- ROGERS dr Lindsay, hirurg, major. Došao je na Vis krajem decembra 1943. Radio u bolnici 8. korpusa. U proleće 1944. do desanta na Drvar bio u bolnici 1. proleterskog korpusa u Ataševcu. Od jula 1944. bio upravnik bolnice »Ajdovec« u Sloveniji. Otišao u februaru 1945.
- ROBERTS dr George Loyd, hirurg, kapetan, Došao je u decembru 1943. kao lekar britanske jedinice na Vis. Istovremeno je radio na Hirurškom odeljenju bolnice 8. korpusa.
- HOWELL dr , hirurg asistent, kapetan. Došao 31. decembra 1943. u 2. korpus NOVJ. Radio u hirurškoj ekipi 3. divizije.
- JAMES dr, hirurg, major. Došao 17. januara 1944. u 2. korpus NOVJ. Bio je hirurg u 3. diviziji.
- DAFOE dr Colin, hirurg, major. Došao aprila 1944. sa dva pomoćnika u Šekoviće (istočna Bosna). Radio u bolnici 3. korpusa i u 38. diviziji istog korpusa.
- MC. COOBRIE dr Addison Fame ili Gordon, lekar higijeničar. Došao u maju 1944. u Sanitetsko odeljenje GŠ Hrvatske.
- MACFIL dr Donald, hirurg, major. Došao juna 1944. u Srbiju. Sa njim je bio i pomoćnik HOL. Radio u Jastrebačkoj bolnici. Za vreme julske neprijateljeve ofanzive 1944. na svoj izričiti zahtev ostao je sa ranjenicima sklonjen u »bunker«. Četnici su sklonište otkrili a njega i njegovog pomoćnika zarobili i kasnije ubili.
- BICKET dr Jim, internista, kapetan. Bio lekar britanske jedinice na Visu 1944. Istovremeno lečio i pripadnike NOVJ.
- BENTLEY dr F.H., hirurg, specijalista za penicilin, potpukovnik. Došao marta 1945. U bolničkom centru u Zemunu i u bolnici u Sremskoj Mitrovici upoznao lekara NOVJ sa načinom primene penicilina. Otišao 8. maja 1945.

PRIPADNICI SAVEZNIČKE CRVENE ARMIIJE

CRVENA ARMIIJA uputila je u Vrhovni štab NOV i POJ Vojnu misiju koja je stigla u Drvar 23. februara 1944. U sastavu te misije, kao njen član, bio je i

TULENJKOV dr M.V., lekar internista, potpukovnik. Nije neposredno učestvovao u radu sanitetske službe NOVJ. Bio je samo predstavnik sanitetske službe Crvene armije.

Značajna pomoć sanitetskoj službi NOVJ bio je dolazak sovjetske medicinske grupe u drugoj polovini avgusta 1944, u kojoj su bili ovi lekari: KAZANSKIJ dr Anatolij Anatoljevič, pukovnik, nastavnik ratne hirurgije u VMA u Lenjingradu. Rukovodilac grupe. Od 15. septembra 1944. savetnik u SOVŠ i glavni hirurg NOVJ. Odlikovan ordenom zasluge za narod I reda.

- ALFJOROV dr Anatolij, hirurg, major. Raspoređen u 2. korpus. Bio je šef korpusne bolnice u Nikšiću. Aprila 1945. bio u Hirurškoj pokretnoj poljskoj bolnici HPPB-3 2. armije u Banjoj Luci.
- BUHVALOV dr Mihail Nikolajevič, hirurg, major. Raspoređen u GŠ Hrvatske. Bio šef hirurške ekipe 4. korpusa NOVJ.
- GOLOLOBOV dr Matvej Nikitovič, hirurg, major. Raspoređen u 5. korpus. U januaru 1945. bio upravnik bolnice br. IIF5. korpusa. Od 2. maja 1945. glavni hirurg Bolničkog centra u Banjoj Luci.
- GRITČINA dr Valentina Vasiljevna, kapetan. Raspoređena u 5. korpus. U januaru 1945. bila u hirurškom odeljenju bolnice br. III 5. korpusa.
- GUKOV dr Vasilij Grigorjevič, hirurg, potpukovnik. Raspoređen u GŠ Hrvatske. Bio je šef hirurške ekipe.
- EMELJANOV dr Vladimir Afanasjevič, hirurg, major. Raspoređen u 3. korpus. Sa hirurškom ekipom radio u bolnici br. 3 u Tuzli. U 1945. godini bio hirurg u 2. armiji.
- FJODOROV dr Konstantin, major. Radio u hirurškoj ekipi sa dr Smirnickim u 2. proleterskoj diviziji.
- ZJUŽIN dr Aleksandr Dimitrijevič, major. Raspoređen u GŠ Srbije. Bio načelnik saniteta 22. divizije. U novembru 1944. šef mediko-evakuacionog odseka 13. korpusa. Početkom januara 1945. načelnik sanitetskog odeljenja 14. korpusa. Odlikovan Ordenom zasluge za narod I reda.
- IVANOV dr Aleksandar Pavlovič, hirurg, major. Krajem septembra 1944. bio šef 1. hirurškog odeljenja bolnice 1. proleterskog korpusa u Valjevu. U martu 1945. potpukovnik, glavni hirurg u Glavnoj vojnoj bolnici u Beogradu.
- IVAŠKIN dr Mihail Fedorovič, hirurg, major. Krajem septembra bio šef 2. hirurškog odeljenja bolnice 1. proleterskog korpusa u Valjevu. Novembra 1944. bio komandant MSB 1. proleterske divizije.
- KIRIČENKO dr Konstantin Ignatejevič, major. U septembru 1944. bio u hirurškoj ekipi 2. proleterske divizije.
- LEONOV dr Vasilij Timofeevič, hirurg, major. Raspoređen u GŠ Slovenije. Bio upravnik bolnice »Vinica« u Sloveniji.
- MAKAROV dr Semjon Nikolaevič, hirurg major. Raspoređen u 2. korpus.
- MIŠURA dr Vladimir Ivanovič, major. Raspoređen u GŠ Srbije. U septembru 1944. bio načelnik saniteta 23. divizije. Od novembra 1944. šef Mediko-evakuacionog odseka Sanitetskog odeljenja GŠ Srbije.
- SAFRANOV dr Ivan Dimitrijevič, major. U novembru 1944. bio u bolnici 1. proleterskog korpusa.
- SIDORENKO dr David Jakovljevič, major. Bio epidemiolog 13. korpusa. U decembru 1944. upućen za glavnog epidemiologa u Sanitetskom odeljenju GŠ Hrvatske.
- SINODOV dr Vasilij, hirurg, major. Raspoređen u GŠ Srbije. Bio šef hirurške ekipe 24. divizije. Decembra 1944. bio glavni hirurg Južne operativne grupe.
- SMIRNICKIJ dr Vladimir Sergejevič, hirurg, major. U septembru 1944. bio šef hirurške ekipe 2. proleterske divizije. Od novembra 1944. glavni hirurg u Sanitetskom odeljenju GŠ Srbije.
- ŠČEDRIN dr Nikolaj Ivanovič, major. U januaru 1945. bio komandant MSB 5. krajiške divizije.

*Kazanski dr Anatolij Anatoljevič,
pukovnik Crvene armije.*

*Rogers dr Lindsay, major britanske
armije.*

Dafoe dr Colin, major britanske armije.

*Berković dr Elisaveta Matvejevna,
major Crvene armije.*

Grupa medicinskih sestara - oficira Crvene armije.

Medicinske sestre:

ALEKO Evgenija Kodratjevna, lajtnant.

ANDREEVA Antonina Vasiljevna, mlađi lajtnant.

BARINOVA Zinaida Ivanovna, lajtnant. Raspoređena u GŠ Hrvatske. Odlikovana Ordenom za hrabrost.

BOJKOVA Olga Vladimirovna, lajtnant.

BORISENKOVA Polina Borisovna, mlađi lajtnant. Raspoređena u 5. korpus.

GUSEVA Vera Fedorovna, mlađi lajtnant. Bila u hirurškoj ekipi 4. korpusa. Odlikovana Ordenom za hrabrost.

EGOROVA Vera Aleksandrovna, lajtnant.

ŽENINA Evgenija Andreevna, mlađi lajtnant.

KIRIJANOVA Elizabeta Ivanovna, mlađi lajtnant. Bila u hirurškoj ekipi 24. divizije.

KOROZINA Larisa Mihailovna, lajtnant. Raspoređena u GŠ Hrvatske.

PARAMOŠKINA Galina Timofeevna, mlađi lajtnant. Radila u hirurškoj ekipi dr Isidora Papa. Odlikovana Ordenom zasluge za narod I reda.

SAVINA Klavdija Aleksandrovna, lajtnant. Bila u 23. diviziji.

SKRIPOVA Ljubov Aleksandrovna, mlađi lajtnant. Bila u 5. diviziji.

SOROKINA Anastasija Ivanovna, lajtnant, radila u hirurškoj ekipi dr Isidora Papa.

TABOREVA Polina Trifonova, mlađi lajtnant.

TRUDNEVA Valentina Jakovljevnna, stariji lajtnant. Bila u hirurškoj ekipi 2. proleterske divizije.

Posle dolaska Crvene armije na teritoriju Jugoslavije, u oktobru 1944, sanitetskoj službi NOVJ dodeljeni su:

BERKOVIĆ dr Elisaveta Matveevna, major. Došla početkom decembra 1944.

U BLR Pančevo bila instruktor za organizaciju. U martu 1945. radila na reorganizaciji odeljenja za fizo-terapiju i rendgenologiju u Glavnoj vojnoj bolnici Beograd.

BOBILJOVA dr Natalija Ivanovna, major, šef epidemiološke misije III ukrajinskog fronta. Od 4. do 13. decembra 1944. sa ekipom privremeno dodeljena Sanitetskom odeljenju GŠ Vojvodine i u to vreme davala praktična uputstva za organizaciju epidemiološke službe.

IVANOV dr Boris Aleksejevič, načelnik Stanice za transfuziju krvi III ukrajinskog fronta. U februaru 1945. bio član komisije za pregled Stanice za transfuziju krvi u Šapcu.

LISENSKO dr Evgenije Aleksejevič, potpukovnik. Početkom decembra 1944. bio instruktor u mediko-evakuacionom odseku SOVŠ.

PJATNICKIJ M. Aleksandr, farmaceut, major. U decembru 1944. godine bio savetnik u Apotekarskom odseku SOVŠ.

NAUMOV dr Nikolaj Trimofeevič, epidemiolog. Bio savetnik u Sanitetskom odeljenju GŠ Slovenije.

ZANININ dr Pavel Ivanovič, hirurg. U novembru 1944. sa svojom ekipom radio na hirurškom odeljenju Vojne bolnice u Nišu.

ILJAKIN dr Aleksej. U 1944. bio u 2. korpusu NOVJ.

APAŠANSKA M. dr Tamara. U NOVJ od oktobra 1944. Do 1. februara 1945. bila zamenik načelnika saniteta 22. divizije, a zatim epidemiolog 22. divizije.

U sastavu hirurških pokretnih poljskih bolnica koje su privremeno bile pridate NOVJ za ispomoć bili su:

- u HPPG—577

KIRJUŠA dr Petr Ivanovič, major, načelnik HPPG-577.

BEREZOVSKIJ dr Donat Fomič, stariji hirurg, major, načelnik hirurškog odseka.

GVILAVA dr Samuil Nestorovič, major, načelnik hirurškog odseka.

HERSONSKAJA dr Eva Borisovna, kapetan, stariji ordinatorka.

LJAPIS dr Irina Jurjevna, vojni lekar 3. ranga, ordinatorka.

ŠAPIRA dr Izabela Anatolevna, ordinatorka.

ILČENKO Galina Nikolajevna, lajtnant, starija medicinska sestra.

LETUČAJA Marija Maksimovna, lajtnant, starija previjališna sestra.

NEUMENKO Polina Mihajlovna, seržant, starija medicinska sestra.

UMANEC Fenja Jakovlevna, lajtnant, starija operaciona sestra.

- u HPPG-119

JASKO dr Ivan Sergejevič, major, upravnik HPPG-119.

SOKOLOV dr Nikolaj Ivanovič, major, šef odeljenja.

HAJKIN dr Abram Ziskinovič, kapetan, ordinatorka.

HADZIMET Aleksandra Vasilevna, redov, bolničarka.

KUROČKINA Marija Petrovna, lajtnant, starija vodnik, medicinska sestra.

MAČALDAZE Nina Jezikovna, lajtnant, starija medicinska sestra.

STAPČANSKAJA Klavdija Nikitična, stariji lajtnant, starija operaciona sestra.

ZAVGORODNJAJA Antonina Jakovlevna, lajtnant, starija operaciona sestra.

ŠKLJAREVSKIJ dr , major, načelnik HPPG-712.

VITENSON dr, stariji hirurg.

KLJUČKA dr

MINAJEVA, starija medicinska sestra.

PRIPADNICI SAVEZNIČKE AMERIČKE ARMIJE

ARMIJA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA uputila je sanitetskoj službi NOVJ u prvoj polovini januara 1945. ekipu Komisije za suzbijanje pegavca u čijem su sastavu bili:

FOX dr Leon, general-epidemiolog, direktor Komisije za suzbijanje pegavca. Dolazio povremeno u više navrata.

MURRAY dr E.S., Potpukovnik - dermatolog. Učestvovao u suzbijanju pegavca u Bosni i Kosmetu. Bio do završetka rata.

PENNOYER dr, Major. Učestvovao u suzbijanju pegavca u istočnoj Bosni. Bio do završetka rata.

WHEELER dr, Major. Obilazio zarazne bolnice u zapadnoj Srbiji i na Kosmetu. Bio do završetka rata.

WHEELER dr, Poručnik. Obilazio zarazne bolnice u zapadnoj Srbiji i istočnoj Bosni. Na putu Zenica - Doboju sa vozilom naišao na minu. Poginuo 6. aprila 1945.

ECKEY dr, Major. Učestvovao u suzbijanju pegavca u okolini Knina zajedno sa još jednim oficijerom članom iste ekipe. Bio do završetka rata.

DRŽAVLJANI ŠVAJCARSKJE

CENTRALE SANITARRE SUISSE iz Švajcarske (lekarska ustanova organizovana za vreme španskog građanskog rata za pomoć Republikanskoj Španiji) uputila je početkom novembra 1944. sanitetskoj službi NOVJ hiruršku misiju (grupu hirurga), a 16. januara 1945. higijensko-epidemiološku ekipu.

U njihovom sastavu bili su:

u kirurškoj grupi:

PIEDERMAN dr Guido. Šef hirurške misije. Radio u Vojnoj bolnici 2. korpusa NOVJ. Od 17. aprila 1945. u Vojnoj bolnici u Indiji, a od 25. aprila 1945. do kraja rata u Vojnoj bolnici u Vinkovcima.

MERBECK dr Hannes. Od novembra 1944. do kraja rata bio je šef hirurške ekipe 3. divizije.

CANEVASCINI dr Elio. Bio je hirurg u Primorskoj operativnoj grupi 2. korpusa. Od aprila 1945. radio u bolnici 2. korpusa u Meljinama. Od 3. maja 1945. na hirurškom radu u Invalidskom domu u Beloj Crkvi.

PARIN dr Paul. Radio u bolnici 2. korpusa NOVJ u Meljinama. Od 3. maja 1945. na radu u Invalidskom domu u Beloj Crkvi.

OLTRAMARE dr Marc. Bio je asistent u hirurškoj ekipi 2. korpusa, a zatim šef hirurške ekipe u Primorskoj operativnoj grupi. Od 17. aprila 1945. u Vojnoj bolnici u Indiji, a od 25. aprila 1945. u Vojnoj bolnici Vinkovci.

MATTHEY dr August. Bio je u hirurškoj ekipi 3. divizije. Ranjen 9. decembra 1944. Prebačen u bolnicu 2. korpusa u Meljine gde je počeo raditi početkom aprila 1945. Od 5. maja 1945. na radu u Invalidskom domu u Beloj Crkvi.

MATTHEY Lisellote. Laborantkinja, učesnik španskog građanskog rata. Bila na radu u bolnici 2. korpusa. Od 5. maja 1945. na radu u Invalidskom domu u Beloj Crkvi.

- *higijensko-epidemiološkoj ekipi;*

Von FISCHER dr Hans. Predsednik CSS i vođa higijensko-epidemiološke misije. Od 16. januara do 12. februara 1945. posetio vojnošanietske ustanove NOVJ na Sremskom frontu, a zatim se vratio u Švajcarsku.

MOOSER dr Hermann. Profesor bakteriologije i higijene. Razmatrao mogućnosti i davao upute za proizvodnju vakcine protiv pegavca i seruma protiv gas-gangrene u Beogradu i Subotici. Vratio se u Švajcarsku 6. aprila 1945.

INTERNACIONALNO ODELJENJE CRVENOG KRSTA sa sedištem u Švajcarskoj, uputilo je sanitetskoj službi NOVJ 16. januara 1945. svog delegata. Bila je to:

MAYER Gertruda, medicinska sestra. Radila je u bolničkom centru u Zemu-
nu do sredine februara 1945, a zatim u Bolničkom centru u Sremskoj
Mitrovici. Početkom aprila 1945. dodeljena na rad u Hiruršku pokretnu
poljsku bolnicu 2. armije.

OSLOBOĐENI ILI POBEGLI IZ NEPRIJATELJEVIH ZAROBLJENIČKIH LOGORA I JEDINICA

ALIEV Mirza-aga, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a Pobegao iz korpusa
gen. Vlasova (»Čerkezi«), Aprila 1944. bio u ambulanti 2. brigade 13. di-
vizije 11. korpusa.

ANDRAŠ dr Laslo, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru
septembra 1944. Lekar u 14. korpusu.

ARIZOV Mihajlo, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog
zarobljeništva. Bio u bolnici 31. divizije.

AVRAMOV dr Mane, iz Bugarske. Dobrovoljno došao 12. oktobra 1944. Bio
šef Ušnog odeljenja u vojnoj bolnici u Pirotu.

BALJEVSKI dr Arsen, iz Bugarske. Dobrovoljno došao 10. septembra 1944.
Bio trupni lekar artiljerijskih^ kurseva u Nišu.

BELKO dr Aleksandr, iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. U je-
sen 1943. bio u Jajcu, dao nacrt za izradu diteriksove udlage i uputstvo
za njeno korišćenje. Od februara 1944. referent saniteta 13. brigade 10.
divizije 5. korpusa.

BURIGIN Leonid, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz korpusa
gen. Vlasova (»Čerkezi«). U 1944. radio na Hirurškom odeljenju VPB/I
6. korpusa.

FILIPOV dr Pavel, iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. Bio u 30.
diviziji 9. korpusa.

- FRENKEL dr Oto, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru septembra 1944. Raspoređen u 14. korpus.
- GADŽIJEV dr Mohamed-Miša. U decembru 1944. radio u bolnici Istarskog partizanskog odreda SVPB Zalesje. U 1945. vodio bolničko odeljenje »Stari trg«.
- GANJA (nadimak, ime nepoznato) iz Bugarske. U NOVJ od 1943. Bio referent saniteta Crnotravskog partizanskog odreda. Poginuo marta 1944.
- GENCI dr Bela, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru septembra 1944. Raspoređen u 14. korpus.
- GROSS dr Ervin, iz Čehoslovačke. U NOVJ od 2. juna 1944.
- KADLIK dr Edmund, iz Čehoslovačke. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. Bio lekar u hirurškoj ekipi 18. divizije 7. korpusa.
- KASEN dr Borgreve, iz Holandije. Prebegao iz nemačke jedinice septembra 1944. Krajem 1944. bio referent saniteta Čehoslovačke brigade »Jan Žižka« 12. divizije 6. korpusa.
- KELEMEN dr Endre, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru septembra 1944. Raspoređen u 14. korpus.
- KIRJUŠIN Košta, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz korpusa gen. Vlasova (»Čerkezi«). U jesen 1944. bio referent saniteta Diljskog partizanskog odreda u Slavoniji.
- KRASIN dr Aleksandr, iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. U aprilu 1944. raspoređen za šefa hirurškog odeljenja bolnice 8. korpusa u selu Preodac.
- MAIER B. dr Solomon, iz Bugarske. U NOVJ od 3. oktobra 1944. Bio lekar internog odeljenja Bolničkog centra u Nišu.
- MALOV German, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. Bio u Sloveniji.
- MEDEK Bohumil, student, medicine, iz Čehoslovačke. Bio referent saniteta 19. brigade 30. divizije.
- MILER dr Bela, iz Mađarske, Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru septembra 1944. Raspoređen u 14. korpus.
- QUASAZIJADE Isfandijaz-Saša, zubar iz SSSR-a. Pobegao iz nemačke jedinice. Bio u zubnoj ekipi 15. divizije 7. korpusa.
- PATRAŠ E. dr Gebza, doktor hernije iz Čehoslovačke. Bio interniran u Italiji. U NOVJ od 16. aprila 1944. Hemičar u bolnici 8. korpusa.
- ROMANJENKO Anatolij, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz korpusa gen. Vlasova (»Čerkezi«). U februaru 1944. bio u bolnici VI/I 6. korpusa. U jesen 1944. referent saniteta Osječkog partizanskog odreda.
- ROZONOV dr Nikolaj, iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. U januaru 1944. bio u hirurškoj ekipi 12. divizije 6. korpusa, a 14. februara 1944. postavljen za šefa hirurške ekipe 28. divizije 6. korpusa.
- RUBANJI dr Pal, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru septembra 1944. Bio u 14. korpusu.
- TANDŽER dr Isak, iz Bugarske. U NOVJ od 27. oktobra 1944. Bio šef Zaraznog odeljenja u Prvoj rezervnoj vojnoj bolnici u Pirotu.
- TOLARSZYK dr Vanda, iz Poljske. Vodila bolnicu Kamniško-zasavskog, odnosno Savinsko-kamniškog vojnog područja.
- UŠARENKO dr, hirurg iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. Bio u 1. proleterskom korpusu u Drvaru u razdoblju pre desanta na Drvar.
- VINCE dr Varo, iz Mađarske. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Boru, septembra 1944. Bio lekar u 14. korpusu.
- ZAHIROV Mihajl, felčer (lekarski pomoćnik) iz SSSR-a. Pobegao iz nemačkog zarobljeništva. Bio u Sloveniji.

Italijani su bili najbrojnije sanitetsko osoblje od stranih državljana u NOVJ. Do njihovog pristupa u NOV i POJ došlo je iz raznoraznih okolnosti. Najviše ih je stupilo u NOVJ za vreme kapitulacije Italije, a onda i prilikom oslobođenja pojedinih mesta, i na druge načine. Jedna grupa oko 6 lekara došli su u NOVJ kao članovi Crvenog krsta Italije.

ADELLA dr. Od oktobra 1943. bio u partizanskoj bolnici u Žumberku.

ALPI dr, hirurg. Od novembra 1944. do februara 1945. radio u Vojnoj bolnici br. 2. Kragujevačke vojne oblasti u Smederevskoj Palanci.

ANGIUS P. prof, dr Tulio, okulist. Od 26. marta 1944. bio referent saniteta Riječkog područja. U decembru 1944. bio u Lečilištu XI/3, 11. korpusa.

ANIGELO dr Chiodi. Ukazom od 1. septembra 1944. proizveden u čin poručnika.

ARMANDOLA dr Aleksandro. U drugoj polovini oktobra 1943. došao u sastav bolnice talijanskog Crvenog krsta br. 73. Bio upravnik bolnice 13. brigade. U martu 1944. bio upravnik bolnice 2. područja Korpusne vojne oblasti 2. korpusa.

BALDANZA dr Karlo. Došao posle kapitulacije Italije 10. septembra 1943. U novembru 1943. bio lekar bataljona »Garibaldi« 8. korpusa. U februaru 1944. upravnik divizijske bolnice 35. divizije 11. korpusa.

BARA dr Hrvar, hirurg. U julu 1944. bio šef hirurške ekipe 22. divizije.

BAVA dr Giovanni, hirurg. Zarobljen 5. decembra 1941. Radio u bolnici na Žabljaku do februara 1942. U februaru i martu 1942. u Foči, a zatim ponovo na Žabljaku. Pobegao 27. juna 1942. sa Treskavice.

BENARDI dr Raffaele. U julu i avgustu 1944. radio na Visu. Zbog starosti vraćen na rad u Italiju.

BERTONI dr Viktorio. U oktobru 1944. radio u bolnici 20. divizije 8. korpusa.

BERTORELLO dr Giovanni. Došao u NOVJ 11. septembra 1943. U novembru 1943. bio referent saniteta Imotskog sektora i lekar Mostarskog odreda. U januaru 1944. bio u 4. brigadi 9. divizije 8. korpusa.

BIASIOLI dr Guglielmo, zarobljen. U julu 1942. radio u bolnici 2. ličkog odreda. Za vreme četvrte neprijateljeve ofanzive radio u ešelonu teških ranjenika Centralne bolnice VŠ. Umro od pegavca na Glavatičevu u proleće 1943. Nalazi se na Spomen-ploči VMA.

BOKI prof, dr, profesor opšte patologije u Parmi i Modeni. U drugoj polovini oktobra 1943. došao sa sastavom bolnice italijanskog Crvenog krsta br. 73. Raspoređen za šefa unutrašnjeg odeljenja bolnice 2. korpusa. Vraćen u Italiju januara 1944.

BOSETI dr. Došao oktobra 1943. Bio lekar u bolnici 2. proleterske divizije.

BUTULIONI Giuseppe. Došao u septembru 1943. Bio referent saniteta bataljona »Ramiz Sadiku«. Krajem 1944. bio referent saniteta 1. kosovsko-metohijske brigade.

BOTALJI dr Mario. Bio lekar u civilnoj bolnici u Gnjilanu u kojoj su 1944. i 1945. zbrinjavani ranjenici 5. kosovsko-metohijske brigade.

CAMPANELLA V. dr Salvatore. U septembru 1944. bio šef odeljenja područne bolnice IV/2 A 4. korpusa.

CANDELA dr Salvatore. Došao 9. septembra 1943. Bio lekar 4. brigade 13. divizije. U julu 1944. bio u odeljenju D područne bolnice IV/2. u februaru 1945. vodi odeljenje E područne bolnice IV/2.

- CECCHINELLI dr Rosario, hirurg. Od oktobra 1944. bio u bolnici brigade »Italija« u sastavu 1. proleterske divizije.
- CICCARELLI dr Antonio. Došao dobrovoljno za vreme kapitulacije Italije. Bio u 31. diviziji 9. korpusa. Vodio bolnicu »Stok«.
- COLOMBO dr Eriko, zarobljen u Prijepolju. Krajem oktobra 1943. bio šef previjališta 2. proleterske brigade. Bio u bolnici 29. divizije. U martu 1945. bio referent saniteta 3. područje Vojne oblasti 2. korpusa.
- COLOSSI dr Salvatore. Bio u ambulanti Severnodalmatinskog partizanskog odreda. Od novembra 1943. upravnik prihvatne bolnice 19. div. 8. korpusa. Januara 1945. bio u bolnici u Drnišu. Ukazom od 1. novembra 1943. proizveden u čin kapetana.
- CORTE dr. U novembru 1943. bio lekar u 3. brigadi 13. divizije.
- CINKETI dr Francesco, stomatolog. Došao 12. oktobra 1944. Bio zubni lekar u Bolnici lakih ranjenika u Iloku.
- DANIJELI dr Bio u 2. proleterskoj diviziji. Poginuo za vreme bitke na Sutjesci, juna 1943. na Zelengori.
- DEURANDI dr Nikola. Došao 20. novembra 1944. Bio lekar u 14. korpusu.
- DUCCI dr. Od novembra 1944. do februara 1945. radio u bolnici br. 2 Krajujevačke vojne oblasti u Smederevskoj Palanci.
- DJANKOLO dr Viktorio. Od oktobra 1944. bio lekar Komande mesta i vojne bolnice u Trebinju.
- FLORINI Renato, student medicine. Došao 1. oktobra 1943. U jesen 1944. bio u hirurškoj ekipi 40. divizije 6. korpusa.
- FOLCO dr Guglielmi. Došao 10. aprila 1944. Od novembra 1944. bio šef hirurške ekipe 35. divizije 11. korpusa.
- GINELI dr Dante. Došao 25. oktobra 1944. Bio lekar u bolnici 29. divizije.
- GIOVANACI dr. U oktobru 1944. bio šef hirurške ekipe 37 divizije.
- GIOVANMARIA dr Đenki. Došao januara 1945. u Vojnu bolnicu u Šibeniku.
- GUARNIERI dr Aurelio. Došao 11. septembra 1943. Od februara 1944. bio u 1. brigadi 9. divizije i šef ambulante 13. brigade 9. divizije. Od januara 1945. u bolnici u Šibeniku.
- GVIDI dr, neurolog. Došao u sastavu bolnice italijanskog Crvenog krsta br. 73. oktobra 1943. Raspoređen za šefa Zaraznog odeljenja bolnice 2. korpusa.
- LAURENTI dr et mr ph. Došao u sastavu bolnice italijanskog Crvenog krsta br. 73 oktobra 1943. Raspoređen za šefa sanitetskog slagališta 2. korpusa.
- LENZI C. dr Luigi. Došao dobrovoljno 11. septembra 1943. U martu 1944. vodio Centralnu bolnicu Istre.
- LUCCHINI A. Giuseppe, student medicine. Došao 12. februara 1944. Bio v.d. upravnika previjališta 3. prekomorske brigade.
- MARIANO Nino, student medicine. Od novembra 1943. bio u 8. korpusu.
- MANDARDO dr Enriko, hirurg. Bio u bolničkom centru u Kosovskoj Mitrovici.
- MARKETI dr Alfonso, internista. Od 8. oktobra 1944. u bolnici 22. divizije.
- MARKETI dr Mario. U julu 1944. bio šef hirurške ekipe 29. divizije i član lekarske komisije 29. divizije.
- MARKETI dr Dano, hirurg. Došao oktobra 1943. u sastavu bolnice italijanskog Crvenog krsta br. 73. Bio šef 2. hirurškog odeljenja bolnice 2. korpusa. U septembru 1944. bio šef hirurške ekipe 29. divizije. U 1945. bio hirurg u bolničkom centru u Kosovskoj Mitrovici.

MAZOLELA dr Ermano. U julu 1944. bio lekar u 29. diviziji. U novembru 1944. lekar u ambulanti Gacko.

MEZORELI dr Mario. Bio lekar u Komandi 1. područja 2. korpusa.

MONTESSORI dr Pierpaolo, internista. Od oktobra 1944. bio lekar bolnice brigade »Italija« u sastavu 1. proleterske divizije.

MONTRANI dr Luciano, hirurg. Bio u bolničkom centru Kosovska Mitrovica.

NEGRI dr. Bio upravnik bolnice 35. divizije.

NERI dr Probo, pobjegao iz zarobljeničkog logora u Brodu. U septembru 1944. bio upravnik bolnice 40. divizije 6. korpusa.

NORDIO dr Augusto. U 1945. bio upravnik bolnice Zgornji Hrasnik i referent saniteta Tržačke brigade 9. korpusa.

PAGANI dr Valerio. Došao prilikom kapitulacije Italije. Novembra 1943. bio šef hirurške ekipe 9. divizije 8. korpusa. U decembru 1943. zarobljen od Nemaca kod Livna. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Šibeniku 3. novembra 1944.

PATERNO P. dr Antonio. Novembra 1943. bio lekar 1. brigade 13. divizije 4. korpusa. Vodio interno-zarazno odeljenje VPB-11. U decembru 1944. bio lekar u Oblasnoj vojnoj bolnici 11. korpusa.

PEDRONI Mario. Od 1. maja 1944. u 3. operativnoj zoni Makedonije. U 1945. postavljen za referenta saniteta 15. korpusa.

PELUCCHI dr. U jesen 1944. bio lekar u 14. hercegovačkoj brigadi 29. divizije.

PERICOLO dr. Oktobra 1943. bio lekar u 3. sandžačkoj brigadi. U oktobru 1944. lekar u bolnici 37. divizije.

PIERUCCI E. Guido, student medicine. U septembru 1944. bio pomoćnik šefa odeljenja Oblasne bolnice IV/1 G 4. korpusa.

PERUCHI dr Chapo. Bio upravnik bolnice 6. crnogorske brigade i bolnice grupe brigada u 1945.

PORCELI dr Mihaele. Oslobođen iz zarobljeničkog logora u Šibeniku 3. novembra 1944. Bio u 8. korpusu.

RICO dr Emilio. Novembra 1944. bio lekar u bolnici 2. proleterske divizije. Umro od pegavca i upale pluća 28. januara 1945. u Beogradu.

RICCI dr Lidio. Došao 6. oktobra 1944. Bio hirurg u Bolnici lakih ranjenika u Pančevu.

RIZZI dr Gulio. Oktobra 1943. došao sa bataljonom »Garibaldi« u 17. diviziju.

ROSSI L. Giovanni, student medicine. Došao 10. septembra 1943. U decembru 1943. bio zamenik referenta saniteta 2. odreda u Gorskom kotaru. Krajem 1944. bio u rekoalescentnom odeljenju bolnice XI/3 11. korpusa.

RUSCO F. Giuseppe, student medicine. Pobjegao iz zarobljeničkog logora u Brodu. U NOVJ od 9. jula 1944. Bio u bolnici VI/5 B 6. korpusa.

SANTORO dr Alfonzo. Ukazom od 1. novembra 1943. proizveden u čin kapetana. Do juna 1944. bio lekar u 4. korpusu kada je otišao u Italiju.

SCALINCI dr Amilcare. U jesen 1943. bio u bolnici Nova Vas (Dolenjska).

SERAFINI dr Luigi. Februara 1944. bio šef hirurške ekipe 2. divizije 2. korpusa. Oktobra 1944. bio šef hirurške ekipe 22. divizije.

SERAINO dr Francesco, internist. U novembru 1943. i u 1944. bio u bolnici 9. divizije 8. korpusa.

SKANTELI dr Nikola. Krajem septembra 1944. bio u 2. makedonskoj brigadi.

STEFANELI dr. Zarobljen u Pljevlju. Krajem oktobra 1943. bio šef previjališta 2. dalmatinske brigade.

- SUPPA dr Antonio. Došao septembra 1943. u bolnicu Krbavica. Ubijen pri napadu na bolnicu u s. Krčane 2. juna 1944.
- TAMAJOLO dr Giuseppe. Došao 5. avgusta 1943. Marta 1945. bio lekar u 7. omladinskoj brigadi 3. divizije.
- TEMUSHI dr Bruno. Januara 1944. bio lekar u bolnici 5. crnogorske brigade.
- TOMASINI dr Renato, hirurg, zarobljen. Radio u Crnoj Gori 1941. i 1942.
- TONELLI dr, internist. Krajem 1944. bio lekar u 4. kosovsko-metohijskoj brigadi i u bolnici u Zvečanu.
- TRUINI dr Ferdinando, hirurg. Došao septembra 1943. U februaru 1944. bio šef 2. hirurške ekipe 1. proleterske divizije.
- VELLA dr Došao prilikom oslobođenja Senja 9. aprila 1945. Raspoređen u sanitet 4. armije.
- VITALI dr Gvido. Došao 2. avgusta 1944. Bio lekar 11. brigade 26. divizije. Ukazom od 1. septembra 1944. proizveden u čin poručnika.
- VIZIOLI dr Mariod. Bio u zaraznom odeljenju bolnice 29. divizije. U martu 1945. postavljen za šefa internog i zaraznog odeljenja bolnice 2. područja Vojne oblasti 2. korpusa.
- ZUANASI dr Antonio, hirurg. Došao dobrovoljno iz italijanske divizije »Venecija« oktobra 1943. Bio šef 1. hirurškog odeljenja bolnice 2. korpusa. Krajem 1943. šef hirurške ekipe 2. korpusa.

IZ NEMAČKE VOJSKE

U sanitetskoj službi NOV i POJ radio je jedan broj lekara pripadnika nemačke okupacione vojske koji su zarobljeni pa prišli NOVJ. Oni su, prvenstveno, bili angažovani na sanitetskom obezbeđenju ljudstva u zarobljeničkim logorima. U zbrinjavanju ranjenika i bolesnika pripadnika NOVJ, učestvovali su:

- BRUNNER mr. ph. Emrich, zarobljen septembra 1943. Austrijanac. Izrazio želju da ostane u NOVJ. Od oktobra 1943. radio u sanitetskom slagalištu i apoteci 6. korpusa.
- DORMAGEN dr Herbert, hirurg, zarobljen 11. marta 1944. kod Zaboka. Namac. Bio lekar Zagorskog partizanskog odreda i u bolnici X/1 10. korpusa.
- FRAJND dr zarobljen. Namac. U martu 1945. vršio dužnost hirurga u MSB 48. makedonske divizije u Novoj Pazovi.
- FRANC dr Ludvig, zarobljen kod Benkovca. Iz Beča. U novembru 1944. radio u Internom odeljenju bolnice Cetinskog vojnog područja 8. korpusa u Sinju.
- HEINRICH dr Laulfs, neurolog, zarobljen 19. oktobra 1944. Namac. Bio u 36. diviziji do 19. novembra 1944, a zatim u sanitetu 12. korpusa.
- HOJZLER dr, Namac. Krajem 1944. bio lekar u Vojnoj bolnici u Bitolju.
- HUBERT dr. Zarobljen u Bihaću, 28. marta 1945. Namac. Asistent šefa Hirurške ekipe 26. divizije.
- KRAHL dr Erich. Austrijanac. U decembru 1944. bio u prihvatnoj bolnici 13. divizije 11. korpusa.
- NOMENSEN dr Ernstkei, specialista za tropske bolesti, zarobljen. Namac. Decembra 1944. raspoređen u prihvatnu bolnicu 26. divizije 8. korpusa.
- VORDERVINKLER dr Karlo, zarobljen marta 1944. na Hvaru. Dodeljen na rad u bolnicu 26. divizije 8. korpusa na Visu.